

Les lumières de 'Hanouca, le symbole de l'esprit

Les lumières de l'esprit

La signification de 'Hanouca (Troisième partie)

Le Maharal s'est particulièrement investi dans l'interprétation des passages ésotériques du Talmud que l'on appelle la "Agada". Dans ce commentaire, le Maharal se livre à une réflexion sur la signification de la fête de 'Hanouca.

מהר"ל, חידושי אגדות על מסכת שבת

ולא היה בו להדליק אלא יום אחד ונעשה נס להדליק בו ח' ימים, כי אלו ח' ימים שנעשה נס באור, דבר זה בא ממעלת קודש הקדשים ששם לא שלטו היונים במעלתו שיש לו, והוא הצנע של כהן גדול, שהרי אין אדם בא שם רק כהן גדול בלבד. כי לא שלטו היוונים רק בנגלה של היכל בלבד, אבל בנסתר של היכל שהוא קודש קדשים לא שלטו כלל היוונים, שהיה מוצנע בחותם של כהן גדול כמו שאמרנו עניין החותם הזה.

ולכך הדליקו בו ח' ימים, כי קודש קדשים הוא אחר שבעה וזהו השמיני. ולמה קודש הקדשים אחר שבעה, כי הנהגת עולם הטבע הוא תחת מספר ז', כי בז' ימים נברא העולם הזה הטבעי, ולפיכך מה שאחר הטבע הוא תחת מספר שמונה, שמונה הוא אחר ז' ימי הטבע. ולכך המילה שהיא על הטבע, שהרי לפי הטבע האדם נולד ערל, וזה מפני כי הטבע נותן שיהיה ערל, והמילה היא על הטבע, ולכך המילה ביום הח'. ומפני שכל דבר שהוא קדוש והוא נבדל מן הטבע שהיא גשמית חמרית, ולכך קודש הקדשים שהוא נבדל לגמרי הוא גם כן אחר הטבע.

ודבר זה רמזו חכמים במדרש: (ויקרא רבה כא, ה) בזאת יבא אהרן אל הקדש... (ויקרא טז, ג) בזכות המילה שנאמר בה (בראשית יז, י) זאת בריתי אשר תשמרו וכו'... נכנס אהרן אל הקודש, ובאור זה, כי לא היה ראוי בן אדם שהוא חמרי לכנס אל מקום שהוא קודש קדשים נבדל מן הגשמי החמרי אם לא שיש באדם המילה שהוא על הטבע גם כן, ובזכות זה היה נכנס אל קודש הקדשים שהוא קודש נבדל מן הטבע. ולכך בקודש היו הארון והתורה שהיא שכלית בלתי גשמי.

והתורה נתנה גם כן אחר הז', שהרי כתיב (דברים טז, ט) שבעה שבעת תספר לך כו', ואחר ז' שבועות ביום החמישים נתנה התורה, וכן מזמור (תהילים קי"ט) אשרי תמימי דרך וכו', הוסד על התורה והולך בתמניא אפי כמו שבארנו למעלה. ובהיכל עצמו היה המנורה ובה שבעה נרות, אבל בקודש הקדשים היה התורה והארון שהוא האור עצמו, לכך נקרא ארון מלשון אור, שהתורה היא אור והיא השמינית, ומשם בא הנס של ח' נרות חנוכה.

וכבר בארנו כי נשאר פך אחד קטון שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, וידוע כי כהן גדול הוא משמש בשמונה בגדים, וכל זה בשביל מעלתו שיש לו מדרגה הח'. וכאשר טמאו היונים את ההיכל וטהרו אותו מן הטומאה וחזרה הקדושה מן מדרגה שהיא שמינית, ולכך נעשה הנס ח' ימים.

Maharal de Prague, "Interprétation des récits talmudiques", Traité Chabat

Lors de la restauration du Temple, les asmonéens n'avaient pas la possibilité d'allumer la Menora qu'une seule journée et pourtant un miracle eut lieu et la Menora resta allumée 8 jours. Car ces 8 jours de lumière miraculeuse, sur laquelle les grecs n'avaient aucune prise, provient de la dimension du Saint des Saints au sein duquel se trouvait la fiole cachée par le Cohen Gadol, seul être humain à pouvoir accéder en ce lieu. Car les grecs pouvaient seulement dominer l'aspect dévoilé du Temple mais ils ne pouvaient accéder à sa dimension secrète c'est-à-dire le Saint des Saints.

C'est pour cette raison que l'allumage dura 8 jours car le Saint des Saints doit être au-delà du chiffre 7 qui correspond à l'ordre naturel du monde (car le monde a été créé en 7 jours). C'est pour cette raison que le chiffre 8 représente toujours ce qui dépasse l'ordre naturel du monde, il en est ainsi des 8 jours que l'on compte à partir de la naissance avant d'effectuer la circoncision car selon l'ordre naturel des choses nous devrions être incirconcis et la circoncision est un acte contre-nature. La sainteté est séparée de la nature matérielle, c'est pourquoi le Saint des Saints qui est radicalement séparé doit être au-delà de la nature.

C'est cette idée qui est sous-entendue par nos sages dans le Midrach suivant (Lévitique Raba 21.8) : "Par celle-ci (en hébreu : "Bezot"), Aaron entrera dans le Saint des Saints" (Lévitique 16.3), "celle-ci" (selon l'interprétation du Midrach) c'est la vertu de la circoncision car il est dit par analogie à propos de la circoncision (Genèse 17.10) : "Celle-ci (en hébreu : "Bezot") est mon alliance que vous garderez". Voici l'explication de ce Midrach : un être humain, à cause de sa nature corporelle, ne devrait pas être autorisé à pénétrer dans le Saint des Saints qui est le lieu de la spiritualité, radicalement séparé de la matière, si ce n'était en vertu de la circoncision qui symbolise le dépassement de la nature. Et c'est pour cette raison que l'arche d'alliance et la Tora qui est purement intellectuelle se trouvait dans le Saint des Saints.

La Tora, en effet, a été donnée au-delà du chiffre 7 car il est écrit (Deutéronome 16.9) : "Tu compteras 7 semaines" (avant la fête du don de la Tora) et c'est seulement après le décompte de ces 7 semaines, le cinquantième jour que la Tora est donnée. C'est également la raison pour laquelle le Psaume 119 ("Heureux ceux dont la voie est intègre, qui suivent la Loi de l'Eternel!...") dont le sujet est la Tora reprend chaque lettre de l'alphabet à 8 reprises. Dans le Temple même la Menora comporte 7 lumières, mais c'est dans le Saint des Saints que réside la véritable lumière, c'est pour cette raison que l'arche qui s'y trouve est nommée "Aron", terme construit à partir des mêmes lettres que "Or" qui signifie la lumière, car la Tora est cette huitième lumière ultime et c'est pour cette raison que nous allumons 8 lumières à 'Hanouca.

Et nous avons déjà expliqué qu'il restait une petite fiole d'huile placée sous le sceau du Cohen Gadol qui portait 8 habits différents afin de symboliser cette huitième dimension. Et lorsque les grecs ont rendu impur le temple c'est cette huitième dimension qui a permis de restaurer la sainteté du Temple.